

Tolken in het notariaat

Teamwork

Notarissen maken soms gebruik van tolken. Als ze een akte moeten passeren voor cliënten die de Nederlandse taal niet of niet voldoende machtig zijn. Of voor cliënten die doof of slechthorend zijn. Het werk is meer dan vertalen alleen. 'Ik zie mijzelf als een taaldiplomaat.'

TEKST Dorine van Kesteren | BEELD Truus van Gog

Als een verschijnende partij de taal van de akte niet voldoende verstaat, verschijnt mede een tolk, die de zakelijke inhoud van de akte vertaalt. Zo luidt kort en goed artikel 42 lid 1 Wet op het notarisambt. De keuze om een tolk in te schakelen, is dus niet vrijblijvend. De wetgever vindt het essentieel dat alle klanten van de notaris worden geïnformeerd in een taal die zij begrijpen, zodat zij precies weten waarvoor ze tekenen. 'Zodra wij merken dat een cliënt het Nederlands onvoldoende beheerst, bellen we een tolk. Meestal Engels, maar indien nodig elke andere taal', vertelt Françoise Biemans, medewerker van notariskantoor Broekmans in Eindhoven, dat door de aanwezigheid van de Technische Universiteit, Brainport en ASML in de stad veelvuldig voor expats werkt.

ANDERSTALIG

'Ik word ingeschakeld door de notaris als hij te maken heeft met cliënten – of hun partners – die van origine andersstalig zijn. Ook als zij het Nederlands tot op zekere hoogte beheersen. Bij de notaris telt immers iedere punt en komma, en er mogen er geen misverstanden ontstaan', vertelt de beëdigde notaristolk Ismahane Ben Smail. Ben Smail is gespecialiseerd in notarieel recht en beheerst Nederlands, Frans en verschillende dialecten van het Arabisch. Naast praktiserend tolk is zij tolken-trainer en gastdocent aan de opleiding voor gerechtstolken. Winnie de Beer is beëdigd tolk Nederlandse

Gebarentaal en bestuurslid van de Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal. De Beer, die de specialisatie 'gerechtstolk' volgde, tolkt voor de dove en slechthorende cliënten van notarissen. 'Dat kan op twee manieren, afhankelijk van de voorkeur van de cliënt: ik tolk tussen gesproken Nederlands en Nederlandse Gebarentaal of Nederlands met gebaren. Het eerste is echt een taal, met een eigen grammatica en lexicon; het tweede volgt de Nederlandse taal met ondersteunende gebaren.'

FYSIEK AANWEZIG

De tolk is soms fysiek aanwezig tijdens de voorbereidende gesprekken, maar altijd bij het passeren van de akte op het notariskantoor. De akten zelf worden niet letterlijk vertaald. 'De te passeren akten zijn verplicht in het Nederlands opgesteld. Ik vertaal de mondelinge toelichting op de akte van de notaris', zegt Ben Smail. Notaris Pim Broekmans: 'Het passeren duurt wel wat langer als er een tolk aanwezig is. Vooral als het gaat om een taal die ik niet beheers, want dan zit ik te wachten tot de tolk klaar is. Beheers ik de taal zelf ook, weet ik precies wanneer ik verder kan gaan. Het loopt

het soepelst als de tolk simultaan vertaalt.' Na afloop ondertekent de tolk de akte ook. De Beer: 'Niet voor de inhoud, maar met mijn handtekening verklaar ik alles te hebben vertaald wat de notaris en de cliënt hebben gezegd.' De notaris stuurt de akte(n) van tevoren naar de tolken op. De Beer: 'Het is ingewikkelde materie, waarin ik mij moet verdiepen. Bij vragen neem ik contact op met de notaris of de cliënt in kwestie.' Ben Smail: 'Inmiddels heb ik al zeventien jaar ervaring, maar de ene koopakte is de andere niet. Bovendien moet ik goed kijken of er geen juridische termen in staan die niet voorkomen in de taal van de cliënt. In dat geval denk ik na over het beste alternatief.'

INFORMELER

Op notariskantoor Broekmans gaat het in de expatzaken vooral om het passeren van leverings- of hypotheekakten en het sluiten van samenlevingsovereenkomsten. Ben Smail herkent dat het vaak gaat om leuke momenten voor mensen: een huis kopen, gaan samenwonen, een bedrijf oprichten. 'Daardoor is de sfeer bij de notaris vaak wat informeler dan bij

Pim Broekmans en Francoise Biemans

‘De sfeer bij de notaris is vaak wat informeler dan bij bijvoorbeeld de rechtbank’

Ismahane Ben Smail

bijvoorbeeld de rechtbank. Het is mooi om een schakel te zijn op het moment dat persoonlijke aangelegenheden samenkomen met de strakke structuur van de wet. Voor het passeren overleg ik altijd even met de notaris over de beste manier van samenwerken. Over voldoende pauzes in de uitleg bijvoorbeeld. Daardoor voelt het als teamwork.’

GLAASJE WATER

In het contact met buitenlandse cliënten krijgen notarissen niet alleen te maken met taalverschillen, maar ook met culturele verschillen. Een goede tolk helpt om ook deze te overbruggen. Niet voor niets omschrijft Ben Smail zichzelf als ‘taaldiplomaat’. ‘Bij echtparen met een Arabische achtergrond neemt de man vaak de leiding in het gesprek. Het is belangrijk dat de notaris ook de vrouw bij het gesprek betreft. Bijvoorbeeld door haar te blijven aankijken.’ Ze vervolgt: ‘Mensen uiten hun emoties soms ook anders. Heftiger. Zo had ik eens een zaak waarin iemand in het buitenland zijn in Nederland wonende moeder tot gevolmachtigde had benoemd. De vader voelde zich daardoor gekrenkt. Ik adviseer

notarissen altijd om ruimte te bieden voor dit soort emoties. Begrip tonen, even een glaasje water halen. Doe je dat, dan ebt het weg. Doe je dat niet, dan kan het escaleren.’ Een ander verschil is dat mensen uit het buitenland vaak ‘ja’ zeggen, terwijl ze ‘nee’ bedoelen. Uit beleefdheid of uit respect voor de notaris. ‘Een bevestigend antwoord op de vraag of de cliënt alles heeft begrepen, is dus geen garantie dat dit echt zo is’, zegt Ben Smail. ‘Het komt ook bij Nederlandse cliënten voor hoor, dat ze ten onrechte zeggen dat ze het begrijpen’, vult Biemans lachend aan.

SPREEKTEMPO

Wat zijn de *don'ts* voor notarissen die met tolken werken? Ben Smail: ‘Het is niet prettig als notarissen de akte letterlijk voorlezen, inclusief de zinnen met de lengte van een paragraaf. Nauwelijks te begrijpen voor de cliënten, nauwelijks te vertalen voor ons.’ De Beer denkt daar anders over. ‘Een notaris maakt zelf de afweging of hij de akte wil voorlezen. Als blijkt dat de cliënt dit niet begrijpt, is het aan de notaris om nadere uitleg te geven. Het is voor mij in ieder geval wel fijn

als de notaris de akte in een rustig tempo voorleest. Spreektempo – geen leestempo.’ Iets anders is dat veel notarissen best een aardig woordje Frans spreken, maar volgens Ben Smail is het passeren van de akte niet zo’n handig moment om dit in te zetten. ‘Aan de mimiek of reacties van de cliënten zie ik dan vaak dat ze het maar half begrijpen. Het is beter om mij het werk te laten doen.’ Tot slot twee simpele, maar doeltreffende *do's*. De Beer: ‘Het is goed als de notaris zich niet tot mij, maar tot de cliënt richt – dat is immers zijn gesprekspartner.’ Ben Smail: ‘Een *‘mabrouk!’* – gefeliciteerd – na afloop tovert stante pede een glimlach op het gezicht van Arabische cliënten.’ ■